

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא סו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

במקרה שהבעלים נתיאשו מהחפץ, לגבי אבידה מן התורה המוצא קנה, ולומדים זאת מהפסוק 'אשר תאבד ממנו ומצאתה' מי שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם, יצאתה אבידה ששטפה נהר שאבודה ממנו ואינה מצויה אצל כל אדם, שקנה. הגמרא דנה לגבי גזל האם המחזיק קונה מדאורייתא או מדרבנן, ובנוסף יבאר דעת רבי המוסיף שאפילו מדרבנן לא קונה.

יאוש אמרי רבנן דניקני ומספיק לשלם בדמים.

א. רבה - מיהו לא ידעין : אי דאורייתא אי דרבנן?

להלן צדדי הספק האם יכולים ללמוד מאבידה:

אי דאורייתא: מידי דהוה אמוצא אבידה, מוצא אבידה לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דתיתי לידיה, קני ליה, האי נמי^מ כיון דמייאש מרה קני ליה, אלמא קני. או דלמא, לא דמיא לאבידה:

אבידה הוא דכי אתאי לידיה, בהתירא אתיא לידיה, אבל האי כיון דבאיסורא

אתאי לידיה,^מ מדרבנן הוא דאמור רבנן ניקני מפני תקנת השבים שלא יהא צריך

לחזור ולטרוח אחר הגזלה עצמה. [לקמן יתבאר שעולא סובר שלא קונה מן התורה.]

ב. **ורב יוסף אמר יאוש אינו קונה ואפילו מדרבנן** – וצריך להחזיר את הגזילה

עצמה.

[עד כאן דף סו עמוד א]

(קושיה) איתיביה רב יוסף לרבה, גזל חמץ ועבר עליו הפסח, אומר לו לנגזל 'הרי

שלך לפניך' כמות שהוא משום שהיזק שאינו ניכר לאו שמיה הזיק.

כך מדייק רב יוסף: והאי כיון דמטא עידן איסורא ודאי מייאש - ואי ס"ד יאוש קנה

אמאי אומר לו הרי שלך לפניך? דמי מעליא בעי שלומי ליה!

(תירוץ) א"ל כי קאמינא אנא זה מתייאש זה רוצה לקנות.

האי זה מתייאש זה אינו רוצה לקנות!

להלן אביי מקשה לרבה מדוע הוא מסתפק אם יאוש קונה מדאורייתא, הרי מבואר

בפסוק שלא קונה. אכן, לגבי הדין דרבנן אין מכאן הוכחה^מ.

(קושיה) איתיבי אביי לרבה אם עולה קרבנו, ולא הגזול.

היכי דמי? הגמרא הבינה בהו"א שמדובר בגזל בהמת חולין משל חבירו ואחר כך הקדישה.

אילימא לפני יאוש - למה לי קרא? פשיטא!

אלא לאחר יאוש. ש"מ יאוש לא קני.

שני קונה

מי שגזל דבר מסוים ושינה אותו בידיים, כגון גזל צמר ועשה בגד, יבואר למטה שהגזלן קנה אותו וכעת יכול לשלם את הגזילה בדמים.

אמר רבה שינוי קונה: כתיבא ותניא.

כתיבא והשיב את הגזלה אשר גזל - מה ת"ל אשר גזל? היינו אם כעין שגזל, יחזיר,

ואם לאו, דמים בעלמא בעי שלומי.

תניא -

(1) **הגזול עצים, ועשאן כלים, צמר, ועשאן בגדים, משלם כשעת הגזילה.**

(2) **לגבי ראשית הגז שצריך לתנו לכהן - לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו, פטור מליתן,**

משום שכששינהו קנה, ואפילו ליתן את דמיו פטור, שאם כהן יתבע אותו בדין יכול לדחותו

ולטעון 'לאחר אתנו ולא לך'. אך טרם שצבעו היה הכהן יכול לתפוס ממנו.

אלמא שינוי קונה. [יתבאר לקמן (טו). שיטה חולקת, והיינו חד לישנא בדעת רב חסדא

בשם רבי יוחנן, שלא קונה בה].

יאוש / שינוי מעשה / שינוי השם - האם קונה

והכחישה דהוי כשל עכשיו והא דאמר לעיל שמינה והכחישה כעין שגב צ"ל דוקא בהכחישה בידיים:

^מ תוספות ד"ה הכא נמי כיון דמייאש כו'. **אע"פ שאין יאוש מועיל באבידה בטר דאתי לידיה** כדקאמר לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דאתי לידיה קני ליה וכדאמר באלו מציאות (ב"מ דף כא): **בהדיא מ"מ בעי למילף שפיר דיאוש קני במזל בטר דאתי לידיה דבמציאה נמי נהי שלא היה קונה לענין זה שלא יצטרך להשיב ולהפטר לגמרי הואיל וכבר נתחייב בהשבה מ"מ היה קונה לענין זה שלא יתחייב לשלם כי אם דמים כמו לגבי גזל:**

^מ תוספות ד"ה כיון דבאיסורא אתי לידיה. מכאן משמע שיאוש אין כהפקר גמור דא"כ אפי' בטר דאתא לידיה באיסורא יוכל לקנות מן ההפקר והא דאמר בהשולח (גיטין דף לט:): **נתייאשתי מפלוני עבדי דלא בעי גט שחרור אי אמרי' המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור לא משום דכי מתייאש הרי הוא מפקירו דאי יאוש הוי הפקר א"כ אפי' אתא לידיה באיסורא כיון שמפקיר זכה בהן אלא התם היינו טעמא דכי היכי דבהפקר אין צריך גט שחרור לפי שאין רשות לרבו עליו ה"ג כשנתייאש אין לרבו רשות עליו:**

^מ כך מבאר הרשב"א, ע"ש שתמה שהיה ראוי לכתוב ת"ש ולא בלשון קושיה.

^מ תוספות ד"ה טלאים כדמעיקרא. נראה לר"י דה"פ דלענין טלה ונעשה איל או כחושה ונתפסמה או איפכא לשלם כפל נמי וכן ד' ה' **כדמעיקרא** כמו קרן אבל **דמים** דהיינו יוקרא וזולא כשל עכשיו ששמין אותו טלה של שעת גביה לפי גדלותו או קטנותו שהיה בשעת גביה לפי יוקרא וזולא דהשתא וטעמא דטלאים משום דא"ל תורא גבוי ממך הדין כחושה והשמינה דא"ל שמינה גבוי ממך **אבל דמים** אין שייך למימר יוקרא גבוי מינך ובלישנא דקרא נמי גוף צאן ובקר נזכרים בפסוק ודרש'י מינה (לקמן דף טז): שאם גבוי שור שוה מנה לא ישלם תחתיו ה' נגידים דכתיב תחתיו דמשמע תחת גוף השור ומשום דלשון גוף השור נזכר בפסוק משום הכי אמרין טלאים כדמעיקרא ואע"פ שעל שעת טביחה בא ד' ה' מ"מ כמו כן שעת גביה גרמה לו שאם אין גבוי אין טביחה ומכירה אבל דמים שכל עיקרם תלויים בשמות ב"ד וגם אין נזכרין בפסוק סברא הוא דמוקמינן בהו אחייה לקרן דוקא כעין שגבוי ולא ד' ה' אלא כשעת העמדה בדין שב"ד שמין אותה באותה שעה ור"ת מפרש דאין חילוק בין טלאים ליוקרא וזולא וה"פ **טלאים** שדבר בהן הבריייתא דהיינו טלה ונעשה איל **שנשתנו למעלייתא כדמעיקרא** וה"ה **יוקרא וזולא כדמעיקרא** שיון זוזא ולבסוף ארבעה דהיינו כדמעיקרא דלהחמיר על ד' ה' לא אמר רב **דמים** פי' דמים דאייירי בהו רב כגון **דמעיקרא שוים ארבעה** ולבסוף שוים זוזא **דנשתנו לגרועותא** בההיא קאמר רב **כשל עכשיו** וה"ה בטלאים כגון שמינה

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא סו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

יש חסרון מלאכה, אין מחשבה מטמאתו חוץ מן העיצבא.

אלא אמר רבא האי מילתא קשי בה רבה לרב יוסף עשרין ותרתיני שנין ולא איפרקה – היינו כל ימי שררתו של רבה. עד שנפטר רבה דיתבי רב יוסף ברישא ופרקה שסייעוהו מן השמים ליישב להיות לו לשם לפי שהיה רבה חריף ורב יוסף סיני (בעל שמועות^{רבא}). – להלן ישובו:

(תירוץ) שינוי השם^{רב} כשינוי מעשה דמי: שינוי מעשה מאי טעמא? התם מעיקרא עצים השתא כלים, שינוי השם נמי מעיקרא קרו ליה משכא^{עור}, והשתא אברזין עיצבאן

(קושיה) והרי מריש דאיכא שינוי השם^{רב}, דמעיקרא כשורא^{קורה}, והשתא טללא^{גג} ותנן לגבי מספר תקנות שתיקנו חכמים ואחד מהם: על המריש הגזול שבנאו בבירה שנטול דמיו מפני תקנת השבים - טעמא מפני תקנת השבים, הא לאו הכי הדר בעיניה!

[עד כאן דף סו עמוד ב]

(דחיה) אמר ליה רבא, וליטעמיך הא דתניא – ישנה גזירת הכתוב שמשכב הגזול אינו נעשה אב הטומאה בנגיעת הזב – כדלהלן:

משכבו ולא הגזול.

ה"ד?

אילימא דגזל עמרא ועבדיה משכב - מי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני?

אלא מאי אית לך למימר? דגזל משכב דחבריה^{רמ"ט}, ה"נ דגזל קרבן דחבריה ר"ל שחבירו הקדיש בהמה וגנבו ממנו – מדובר לפני יאוש והפסוק משמעו שאינו עולה לרצון כלל, ואפילו לבעלים הראשונים, ואע"פ שהם לא נתייאשו. פירוש שני: אפילו לאחר היואש לא קונה שקרבן אינו גזל שבכל מקום שנמצא, ברשות ה' הוא נמצא.

(קושיה) איתביה אביי לרב יוסף,

לענין דברים מסוימים שטרם נגמרו מלאכתם, ישנה דין שהמחשבה של הבעלים קובעת אותם להיותם כגמר כלי וראויים מעתה לקבל טומאה, בלי שום מעשה. וזה תלוי אם הדבר בהחלט ברשות הבעלים ואז הוא קובעתם, אך שהדבר כעת אינה ברשות, או שישנה אפשרות שהבעלים יחליטו למוכרה והקונה עדיין ישתמשו לדבר הצריך תיקון, ועדיין אינה ראויה לקבל טומאה עד שיעשה מעשה. להלן מספר מקרים וכיצד הגמרא מקשה לרב יוסף:

עורות של בעל הבית: מחשבה מטמאתן – כיוון שאינו רגיל למוכרם ועושה מהם מיטות ושולחנות.

ושל עבדן: אין מחשבה מטמאתן – שעשוי למכור ושמא ימלך ומכור, ודילמא הלוקח ירצה לעשות מהם דברים שעדיין חסרים בהם מלאכה כדי שיגמרו.

של גבב מחשבה מטמאתן - שכבר נתייאשו הבעלים.

של גזלן-

א. אין מחשבה מטמאתן - למרות שמתכוון להשתמש לדברים שאינם מחוסרים

מלאכה, כגון כיסוי חבילות סוסים ופרדים, והיות שהבעלים יודעים מי גזל מהם,

אינם מתייאשים ודעתם לתובעו בב"ד לאחר מכן.

ב. רבי שמעון אומר חילוף הדברים-

של גזלן: מחשבה מטמאתן – הואיל וגזל מלפניו הרי שהוא אדם אלם ומתייאש

מזה.

ושל גבב: אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים שסוברים שיחפשו

אחרי הגבב.

וש"מ יאוש קנה,

(תירוץ) א"ל הכא במאי עסקינן כגון שקיצעני^{רב} היינו שקצץ הקצוות וישנו שינוי מעשה

ויאוש, אמנם יאוש גרידא לא קונה.

עם כל זאת, הגמרא מקשה שבמשנה בכלים דלעיל מופיע שם כלים שאינם צריכים שינוי

מעשה כלל, כמבואר למטה:

(קושיה) והלא עיצבא שולחן^{רבא} שנו כאן? ועיצבא אין צריכה קיצוע דתנן-

כל מקום שאין חסרון מלאכה, מחשבה מטמאתו.

^{רמ"ט} תוספות ד"ה דגזל משכב דחבריה. משמע מתוך פ"ה ש"ל משכב גמור של חבירו אם גזלו אין מטמא משכב דגזירת הכתוב הוא וזהו תימה ועוד קשה לרשב"ם דבטהרות (פ"ז מ"ו) גבי גבבים שנכנסו לבית תנן המשכבות ומושבות טהורים ואם יש עמהם כנעני או אשה הכל טמא כי שמא נדה היא וכנעני כזב לכל דבריו משמע שמתמא משכב ומושב שאין שלו ומיהו יש לדחות דהתם מדרבנן ועוד קשה דהתם (בתורת כהנים פרשת מצורע) מייית עלה פלוגתא דר"ש ורבנן דגבב וגזלן דבסמוך והכי איתא התם משכבו ולא הגזול יכול שאני מוציא אף הגנוב ת"ל טמא [ר' שמעון אומר במשכבו ולא הגנוב יכול שאני מוציא את הגזול ת"ל טמא] אמרו לו ומה ראית לרבות את זה ולהוציא את זה אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני את אלו שנתייאשו הבעלים ממנו כו' ומדמיית עלה פלוגתא דר"ש ורבנן משמע דהוי טעם משום דאין מחשבה מטמאתו כי ההיא דבסמוך דאין יחוד של גזלן יחוד ומפרש ר"י דגזל משכב דחבריה שגזל עורות של בעל הבית שאינם מחוסרים אלא יחוד ואין צריך שום תיקון ואין חסר רק מחשבה והוי שפיר דומיא דגזל קרבן דחבריה [למרות שבזה לא צריך כלום ולגבי משכב חסר מחשבה מ"מ דומים הם, אמנם...] שאם היה גזלן בהמה של חולין שמחוסרת קדושה זה היה כמו מחוסר מעשה גמור כעין עמרא ועבדיה משכב ושונה ממשכב שחסר בו מחשבה בלבד] אבל גזל או גבב משכב גמור דחבריה מטמא משכב ל"כ ואע"ג דהך משכבו ולא הגזול איירי קודם יאוש והך דקרבנו ולא הגזול איירי אף בתר יאוש אין להקפיד אע"ג דאין דומה זה לזה:

^{רב} תוספות ד"ה כגון שקיצעני. ומועיל עם יאוש אבל לחודיה לא קני דלאו שינוי מעשה הוא:

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

^{רבא} רש"י בכתובות מב: ^{רב} תוספות ד"ה שינוי השם כשינוי מעשה דמי. לאו כשינוי מעשה ממש דשינוי מעשה לחודיה קני כדמוכח לעיל ולקמן (דף סח.) גבי גבב וטבח ובא אחר וגבבו דפריך ושינוי מעשה מי איכא למ"ד דלא קני אכל שינוי השם גרידא לא קני בלא יאוש או שינוי מעשה: ^{רב} תוספות ד"ה הא לאו הכי הדרא בעיניה. וסתם מריש כיון שבנאו בבירה מתייאשים הבעלים ממנו וא"ת דמשמע דלא מקשה אלא לרב יוסף אדרבה כ"ש דקשה לרבה טפי דלדידיה יאוש גרידא קני ולמאי דמשינוי דמריש שמו עליו אכתי תקשה לרבה דמהכא משמע דיאוש לא קנה (1) ונראה לפרש דבלא יאוש איירי ולהכי פריך לרב יוסף א"ל בשלמא דשינוי השם לא כלום הוא שפיר אלא אי אמרת דשינוי השם קטן עם יאוש קני א"כ שינוי השם גדול כי האי דמריש יש לו לקנותו בפני עצמו וכן משמע לעיל דשינוי השם חשוב גרידא קני דפריך גבי גבב טלה ונעשה איל ונקניה בשינוי השם דהוי שינוי השם חשוב (2) ועוד יש לומר דבכל מקום הוי שינוי השם גרידא קני ולמאי דמשינוי דמריש שמו עליו אכתי תקשה לרבה דמהכא משמע דיאוש לא קנה בעורות לאו משום קנין דקנין הוי משום שינוי השם לחודיה והיאוש אין צריך אלא כדי שיועיל מחשבת יחודו לשיייה אברזין דאם לאו היאוש אין כאן שינוי השם [ר"ל היאוש גורם שנשתנה שמו, לפי שהשינוי השם על ידי דיבורו של גזלן הוא] וכן בהקדש בעי עמו יאוש שאם אין יאוש אין שם הקדש חל עליו ואין כאן שינוי השם וכן שינוי רשות אם אין יאוש אין שינוי רשות אבל מריש בלא יאוש נמי איכא שינוי השם ויש לו להועיל בפני עצמו וכן גבי טלה ונעשה איל דאמרי' לעיל ויקני בשינוי השם:

שיקלא וטריא

בבא קמא סז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

אימת?

- אילימא לפני יאוש, פשיטא! למה לי קרא!
אלא לאחר יאוש, וש"מ יאוש לא קני ש"מ.
(קושיה) והא רבא הוא דאמר דגזל קרבן דחבריה?
1. איבעית אימא הדר ביה.
2. ואיבעית אימא חד מינייהו רב פפא אמרה.

סיכום השיטות בקצרה

שינוי מעשה:

- א. קונה: לישנא קמא דרב חסדא בשם רבי יוחנן. לדעת רבא: יש מחלוקת האם חזר בו, ולא קונה [או רבה ורב פפא, אחד מהם סובר כך].
ב. לא קונה: ל"ב דרב חסדא בשם רבי יוחנן.
יאוש:
א. רבה סובר מדרבנן קונה. ומסתפק האם זה דאורייתא.
ב. עולא: מוכיח שמן התורה לא קונה. [לא דיבר על דרבנן].
ג. רב יוסף: אפילו מדרבנן אינו קונה.

שינוי השם:

רב יוסף סובר שקונה. ורבי זירא מוסיף דהיינו דדוקא בשינוי שאינו חוזר לבריתו.

להלן המקרים שמשמע מהם שיאוש קונה ויישובו של המ"ד שלא קונה, ובנוסף המקרים שמשמע שקונה ויישובו של המ"ד שלא קונה:

קונה:

עורות של גנב מחשב מטמאתן – שינוי השם (עור – שולחן)
הגנב והגזלן והאנס שהקדישו ותרמו – שינוי השם.

לא קונה:

גזל חמץ ועבר עליו הפסח שיכול להחזיר את החמץ – וזה מתיישב שזה אינו רוצה לקנות.
קרבן (עולה ולא הגזול) -מדובר שגזל בהמת קודש של חברו.

מדת תשלומי ד' וה' אינה נוהגת אלא בשור ושה

להלן הפסוק שהגמרא ידרוש אותו.

כי יגנב איש שור או־שֶׁה וטבחֻ או־ מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע־ צאן תחת השֶׁה:

הגמרא שואלת מדוע לא ילפינן בגז"ש משבת תשלומי ד' וה' יהיה גם בשאר בעלי חיים, ומנסה בכמה אופנים להוכיח שיש מיעוט בפסוק שלא לדרוש כך ודוחה זאת ולבסוף מסיקה שילפינן מ'שה' דרישא ו'שור' דסיפא.

ואמאי דווקא שור ושה? נילף שור שור משבת?

ותדרוש כך: מה להלן חיה ועוף כיוצא בהן, אף כאן חיה ועוף כיוצא בהן.

(תירוץ)אמר רבא אמר קרא שור ושה שור ושה שתי פעמים - שור ושה אין, מידי אחרינא לא.

אמרי הי מייתר?

אילימא:

1. שור ושה דסיפא מיותר: דניכתוב רחמנא כי יגנב שור או שֶׁה וטבחֻ

ומכרו חמשה בקר ישלם תחתיו בלי לכתוב 'השור' וארבע צאן תחתיו בלי

לכתוב 'השה'?

(דחיה) הוה אמינא בעי שלומי תשעה לכל אחד ואחד.

א. (תירוץ) אמר רב יוסף מריש שמו עליו אפילו אחר שבנאו דתניא-

פסוק לגבי בית העולמים צלעות הבית אלו המלטטין נסרים שנותנים סביב פתחי החלונות ופתחים והעובים אלו המרישות.

ב. רבי זירא - שינוי החוזר לבריתו בשינוי השם, לא הוי שינוי – ר"ל כיוון

שאם יסתור חוזר לקרותו כשורה לאו שינוי הוא. משא"כ לגבי עור שנקרא עיצבא ולא חוזר לקרותו עור.

(קושיה) ושינוי השם שאינו חוזר לבריתו מי הוי שינוי?

והרי צינור דמעיקרא קציצתא עץ בעלמא, והשתא צינורא, ותניא-

צינור שחקקו שעשה לו בית קיבול: היינו שיש לבזבז מד' רוחות, או פירוש אחר שחטטו לקבל צרורות שלא יעכבו הגשמים [תוס'], ולבסוף קבעו והמשיך בו מי גשמים או מי נהר למקוהו, פוסל את המקוה משום מים שאובים.

קבעו ולבסוף חקקו לאו כלי אלא קרקע הוא, אינו פוסל את המקוה.

ואי אמרת שינוי השם מילתא היא, אפי' קבעו ולבסוף חקקו נמי ליפסול?

(תירוץ) שאני שאיבה דמדרבנן היא- ר"ל מקוה חסר שנפסל בג' לוגים היינו דרבנן.

(קושיה) אי הכי, אפילו דרישא נמי?

(תירוץ) התם איכא תורת כלי עליו בתלוש, הכא אין תורת כלי עליו בתלוש.

(קושיה) מיתיבי הגנב והגזלן והאנס חמסן :

הקדישין, הקדש ואסור להנות מזה.

ותרומותן, תרומה – ואסור לזרים.

ומעשרותן, מעשר.

מכל הנ"ל רואים שקונה את הגזילה ביאוש.

(תירוץ) אמרי התם איכא שינוי השם ומבאר:

דמעיקרא טיבלא, והשתא תרומהייהו.

הקדש מעיקרא חולין, והשתא הקדש.

דעת רבי יוחנן האם שינוי קונה

למדנו לעיל דעת רבה ששינוי קונה מן התורה, להלן יבואר שתי לישנות בדעת רבי יונתן האם שינוי קונה.

1. אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנוי שהוא קונה?

שנאמר והשיב את הגזלה מה ת"ל אשר גזל אם כעין שגזל, יחזיר. ואם לאו, דמים בעלמא בעי שלומי.

(קושיה) האי אשר גזל מיבעי למעוטי גזל אביו, שאינו מוסיף חומש על גזל אביו

ר"ל אם אביו גזל ונשבע לשקר, בנו חייב בקרן בלבד, א"כ ניכתוב רחמנא והשיב את גזילו, אשר גזל למה לי למכתב?

ש"מ תרתי.

2. ואיכא דאמרי-

אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנוי שאינו קונה שנאמר והשיב את הגזילה מ"מ.

(קושיה)והא כתיב אשר גזל?

(תירוץ) ההוא מיבעי ליה: על גזילו שלו מוסיף חומש, ואין מוסיף חומש על גזל אביו.

[עד כאן דף סז עמוד א]

דעת עולא – יאוש אינו קונה

אמר עולא מניין ליאוש שאינו קונה שנאמר והבאתם גזול את הפסח ח"גר ואת החולה - גזול דומיא דפסח: מה פסח דלית ליה תקנתא כלל, אף גזול דלית ליה תקנתא^י, לא שני לפני יאוש ולא שני אחר יאוש.
רבא אמר מהכא קרבנו ולא הגזול.

^י תוספות ד"ה אף גזול דלית ליה תקנתא. אע"ג דאמר לעיל (דף סה): גב טלה ונעשה איל נעשה שינוי בידו וקנאו מ"מ כמו שהוא לית ליה תקנתא:

^י תוספות ד"ה מעיקרא טיבלא. ואע"ג דשינוי החוזר לבריתו על ידי שאלה כדאמרין בהאשה רבה (ביבמות ד' פח). ובסוף הנודר מן הירק (נדרים ד' נט). מ"מ לא חשיב להו שינוי החוזר לבריתו כיון דלא שכיחא:

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא סז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

2. וכי תימא הא כתיב תחתיו תחתיו ומשמע מזה שאחד השור ואחד השה, אין

הוא לומר שמשלם תשעה, שא"כ היה אמור לכתוב חמישה בקר וארבעה צאן ישלם תחתיו.

חד תחתיו מיותר שלא תלמד משבת.

הגמרא דוחה ש'תחתיו' השני בא לדרשה אחרת:

(דחיה) הוא מביעי ליה לדרשה אחרינא דתניא-

יכול גנב שור שוה מנה ישלם תחתיו נגידין שור כחוש וקרובים למות **ת"ל תחתיו תחתיו.**

הגמרא מנסה להסביר זאת באופן אחר:

3. אלא שור ושה דרישא מיותר - דנכתוב רחמנא כי יגנב איש [בלי לכתוב

שור או שה] **וטבחו ומכרו** חמשה בקר ישלם **תחת השור** וארבע צאן **תחת השה.**

(דחיה) אי כתב רחמנא הכי הוה אמינא עד דגניב תרי וטבח להו.

(תירוץ) וטבחו כתיב לחד - ולכן שור מיותר למעט שאר בעלי חיים.

(דחיה) ואימא עד דגניב תרוייהו ומזבין להו.

(תירוץ) ומכרו כתיב לחד.

(דחיה) ואימא הוה אמינא עד דגניב תרי וטבח חד ומזבין חד.

(תירוץ) א מכרו כתיב.

(דחיה) ואכתי הוה אמינא עד דגניב תרוייהו, וטבח חד ומשייר חד, או מזבין חד ומשייר חד.

באמת משור ושה של הרישא א"א ללמוד, שאינם מיותרים, ועתה הגמרא מסיקה ש'שה' דרישא ו'שור' דסיפא מיותרים - כדלהלן:

(מסקנה) אלא שור דסיפא ושה דרישא מיותר - דנכתוב רחמנא כי יגנב איש שור

[ולא לכתוב שה] **וטבחו ומכרו** חמשה בקר ישלם **תחתיו** [בלי להזכיר שור] **וארבע צאן**

תחת השה - שור דסיפא ושה דרישא למה לי?

שמע מינה שור ושה, אין, מידי אחרינא לא.

[משנה] אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל

אדם שגנב ומכר לאחר (שינוי רשות), הדין תלוי: אם הבעלים הראשונים נתייאשו הגנב השני משלם כפל לגנב הראשון, והוא עצמו משלם קרן לבעלים הראשונים. ואם לא נתייאשו הבעלים הראשונים, אזי לכו"ע הגנב השני לא קנה ומשלם קרן גרידא. אם הגנב הראשון עשה איזה שינוי בגניבה והשני גנב זאת ממנו אזי זה תלוי: אם הבעלים נתייאשו, הגנב הראשון קנה [דלא כב"ש] והגנב שני צריך לשלם כפל לראשון, ואם לא נתייאשו הבעלים משלם קרן בלבד.

הגמרא דנה במקרה שהיה יאוש בעלים גרידא (בלי שינוי רשות או מעשה), האם הגנב קנה את החפץ או לא. רב סובר שקונה והגמרא מקשה עליו מספר קושיות והוא משייבם. על פי זה, גם יש להבחין מדוע התורה חייבה בתשלומי ד' וה' בגנב ומכר: האם משום דמהני מעשיו, שהמכירה חלה, או משום ששנה בחטא. [בדף הבא יבואר שיטות נוספות בעניין זה].

אמר רב לא שנו אלא לפני יאוש שאינו משלם כפל, **אבל לאחר יאוש קנאו גנב**

ראשון, וגנב שני משלם תשלומי כפל לגנב ראשון. [יתבאר לקמן (ס):] שקן סובר

[ר"ל].

(קושיה) אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא-

אמר ר' עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה

מפני שנשתרש בחטא כלומר עשה שורשים שנתחזק בחטא, שהלוקח קנאו ויועילו מעשיו.

כעת אביי מכריח שמדובר לאחר יאוש בעלים.

[עד כאן דף סז עמוד ב]

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא סח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

אלא דקתני סיפא (3) **גבב וטבח ובא אחר וגבבו - ראשון משלם תשלומי ארבעה**

וחמשה ושני אינו משלם אלא קרן - ומי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני?! [לקמן]

רב פפא מיישב קושיה זו, ומבאר את כל המשנה לאחר היאוש.

עד עתה הסכמנו שבמקרה השני של המשנה מוכרח להיות שמדובר לאחר היאוש (שני משלם כפל), ובמקרה השלישי לפני היאוש (שני משלם קרן בלבד). מלבד כל זאת, אם במקרה הראשון מדובר לאחר היאוש, קשה לרב, וגם על המקרה השני קשה לו שאיך הראשון משלם ד' וה' הרי משלו הוא טבח ומכר. כעת רבא מיישב את הברייתא ויבאר באופן שיטת ד' ד' לרב.

2. רבא - כולה לפני היאוש.

לכן אין קושיה לרב איך במקרה הראשון משלם קרן בלבד, משום שהראשון לא קנה.

וכדי לבאר את המקרה השני שהגבב משלם כפל, הוא מתקן את הברייתא: ואיפוך

סיפא (3) **למציעתא (2), ומציעתא לסיפא - ואימא הכי:**

(2) **גבב ומכר ובא אחר וגבבו - הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני**

אינו משלם אלא קרן משום דשינוי רשות בלא היאוש לא קני.

(3) **גבב וטבח ובא אחר וגבבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני**

משלם תשלומי כפל דקנייה בשינוי מעשה.

3. רב פפא - לאחר היאוש, כמו שהגמרא הבינה בהתחלה.

אמר לעולם לא תיפוך, וכך מיישב את קושית רבא דלעיל, סיפא (3) **ב"ש היא דאמרי**

שינוי במקומה עומד אפילו לאחר היאוש.

נמצא לפי זה **קשיא רישא** מדוע לא משלם כפל **ומציעתא** מדוע משלם ד' וה' **לרב.**

4. א"ר זביד לעולם כולה לפני היאוש וגם לא צריך להפוך את הדינים - ואין

קושיה לרב מהמקרה הראשון מדוע אינו משלם כפל, וגם אין קושיה מהמקרה

השני מדוע משלם ד' וה'.

ע"כ צריך ליישב את המקרה השני מדוע הגבב השני משלם כפל. וכך הוא מבאר:

והב"ע שנתייאושו הבעלים בלוקח ולא נתייאושו בגבב, דה"ל היאוש (ושינוי רשות)

– לכן הראשון משלם ד' וה', שלא משלו שחט ומכר, שהמכירה הייתה לפני היאוש.

וסיפא מיישב כב"ש - כמו רב פפא.

כעת רב זביד בא ליישב מדוע התנא נקט במקרה השני שהיה לוקח באמצע, והגבב השני גבבה ממנו, שבכך משמע, לכאורה, שהלוקח מייצר מצב שיהיה שינוי רשות היאוש אך היאוש גרידא לא מועיל, וחוזרת הקושיה לרב, כדלהלן:

ולא תימא משום דבעינן היאוש ושינוי רשות, אלא אפילו היאוש לחודיה נמי קני

גבי גבב ראשון כרב ובכך הגבב השני משלם כפל, **אלא דלא משכחת דמשלמי תרוייהו**

גבב ראשון וגבב שני אלא בהכי - שאם נתייאושו הבעלים בעודו אצל הגבב ראשון, השני

משלם כפל אך הראשון אינו משלם ד' וה' שהרי משלו מכר, ואם נתייאושו אצל הגבב שני,

הראשון משלם ד' וה' אך השני אינו משלם כפל.

סיכום שלושת הביאורים בברייתא

מקרה	ראשון	שני	רבא	רב פפא	רב זביד
(1) גבב ובא אחר וגבבו	כפל	קרן	לפני היאוש	לאחר היאוש - קשיא לרב	לפני היאוש
(2) גבב ומכר ובא אחר וגבבו	ד' וה'	כפל	היפוך שני משלם קרן	לאחר היאוש - קשיא לרב	שנתייאושו הבעלים בלוקח ולא נתייאושו בגבב
(3) גבב וטבח ובא אחר וגבבו	ד' וה'	קרן	היפוך שני משלם כפל	ב"ש - שינוי במקומה עומד	ב"ש - שינוי במקומה עומד

אימת מכרו? לפני היאוש או לאחר מקן?

לפני היאוש - מי איכא נשתרש הרי לא אהנו מעשיו דלכ"ע שינוי רשות בלי היאוש לא קונה?

אלא לאחר היאוש - שכעת הלוקח קונה ביהוש ושינוי רשות.

עתה מקשה לרב, דאם היאוש גרידא קונה איך יתכן שהגבב משלם ד' וה', הרי כעת הבהמה שוב לא מתייחסת לבעלים, והטביחה ומכירה היו ברשות הגבב. אך אם היאוש לא קונה אז מובן שמשלם ד' וה' כיוון שהבהמה ברשות הבעלים.

ואי ס"ד היאוש קני אמאי משלם תשלומי ארבעה וחמשה? שלו הוא טובח, שלו הוא מוכר!

(תירוץ) לעולם לפני היאוש והסיבה שהתורה חייבה לשלם ד' וה' **כדאמר רבא מפני ששנה**

בחטא (יתבאר לקמן), **הכא נמי מפני ששנה בחטא**. – נמצאו למדים שלאחר היאוש אין

דיני תשלומי ד' וה'.

ת"ש וטבח או מכרו: מה טביחה שאינה חוזרת, אף מכירה שאינה חוזרת ר"ל

שאינו חייב אלא כשהמכירה חלה וקנה הלוקח.

הגמרא ממשוכה ומדייקת באיזה מקרה דיברה הברייתא:

אימת?

לפני היאוש - אמאי אינה חוזרת הרי שינוי רשות בלי היאוש לא קונה?

אלא לאחר היאוש -

ואי ס"ד קנייה לפי רב אמאי משלם ד' וה'?

שלו הוא טובח, שלו הוא מוכר?

עתה הגמרא חוזרת בה מההבנה הראשונה ש'מכירה אינה חוזרת' פירושו שהועילו מעשיו, אלא אפילו שלא הועילו מעשיו חייב משום ששנה בחטא, וכוונת הברייתא היא שהמכירה צריכה להיות לחלוטין ולא זמנית. כדלהלן:

כדאמר רב נחמן פרט לשהקנה לשלשים יום, הכא נמי פרט לשהקנה לשלשים יום דהיינו שכירות בעלמא.

מיתבי- יבואר בברייתא למטה שלושה מקרים שהגמרא דנה בהם אם איירו לפני היאוש או

לאחר מקן, וכיצד לבאר כל מקרה בנפרד. ולמסקנה יתבאר שלושה אופנים, ואחד מהם לא

הולך לפי רב.

(1) **גבב ובא אחר וגבבו - הראשון משלם תשלומי כפל והשני אינו משלם אלא**

קרן בלבד, (כתיב לגבי כפל 'וגבב מבית האיש') [ממה שאינו חייב בכפל מוכח שהשני

לא קנה את הגביבה, ויש לחשב אם היה לפני היאוש או אפילו לאחר היאוש (דלא כרב)]

(2) **גבב ומכר ובא אחר וגבבו** - מהלוקח - **הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה**

והשני משלם תשלומי כפל, [ממה שהגבב השני משלם כפל מוכח שהיה קנין והיינו

לאחר היאוש.]

(3) **גבב וטבח ובא אחר וגבבו - הראשון משלם תשלומי ד' וה' והשני אינו משלם**

תשלומי כפל אלא קרן בלבד [לכאורה צריך לומר שאייר לפני היאוש. שהרי על יד

היאוש ושינוי מעשה (טביחה) לכ"ע קנה הראשון, ואז השני היה אמור לשלם כפל].

להלן הדיוק של הגמרא:

קתני מיהא מציעתא (2) **גבב ומכר ובא אחר וגבבו - הראשון משלם תשלומי ד'**

וה' והשני משלם תשלומי כפל.

אימת?

לפני היאוש - שני אמאי משלם תשלומי כפל? שינוי רשות בלא היאוש מי איכא למ"ד

דקני?!

לכן מסיקה הגמרא ביאור ראשון וקושיה לרב:

1. אלא מקרה (2) - לאחר היאוש.

ואי ס"ד היאוש קונה, אמאי משלם תשלומי ד' וה'? ידידה הוא דזבין!

ותו, דקתני רישא (1) **גבב ובא אחר וגבבו - ראשון משלם תשלומי כפל והשני אין**

משלם אלא קרן - מכדי לאחר היאוש קיימין.

ואי ס"ד היאוש קונה, שני אמאי אינו משלם אלא קרן?

אלא לאו ש"מ היאוש לא קני וקשיא לרב.

(קושיה) אמר רבא ותסברא הא מתרצתא היא?!

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא סח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

וריש לקיש אמר פטור - חיוביה לפני יאוש הוא, אבל לאחר יאוש קנה, ושליו הוא טובח ושליו הוא מוכר - כשיטת רב לעיל.

(קושיה)איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש, גב והקדיש ואחר כך טבח- משלם תשלומי כפל לבעלים.

ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה - כשגנב בהמת אחר שהקדישה אינו משלם כפל, שהתורה אמרה 'שלם שנים לרעהו' ולא משל הקדש, וה"ה שאינו חייב בתשלומי ד' וה', והואיל ופטור מכפל, פטור גם מד' וה', שהתורה אמרה ד' וה' ולא ג' וד'. ומכאן לומדים שבהמת קודש אינו מכלל תשלומי ד' וה', ואפילו במקרה שלנו שמשלם כפל, ועם כל זאת פטור.⁹⁷

אימת?

אלימא לפני יאוש - מי קדוש? איש כי יקדיש את ביתו קדש אמר רחמנא: מה ביתו שלו, אף כל שלו.

לאחר יאוש -

וטעמא הקדיש הוא דאינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה, דכי קא טבח דהקדש קא טבח, אבל לא הקדיש טבח משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

וכך הוא מד"ק - ואי סלקא דעתך יאוש קונה, אמאי משלם? שלו הוא טובח שלו הוא מוכר! [למרות שאינו יכול לקנות ביאוש גרידא, אך לגבי הקדש יכול להקדיש, משום שישנו

ביאוש ושינוי רשות כלפי הקדש - תוס' רבנו פרץ]

מ"מ ר"ל דוחה הוכחה זו ומעמיד את הברייתא במקרה מסוים, דהיינו: שעמד בד"ן ולא נגמר הדין (כשתופס הבהמה ברשותו לא נחשב כגזל, שהרי פטור מתשלומי ד' וה'), וחייב בכפל, ואחר כך הבעלים הקדישו, לפי מ"ד הסובר שאפשר להקדיש דבר שאינו ברשותו, ולאחר מכן וטבח ומכר - כדלהלן:

(תירוץ) א"ל הכא במאי עסקין כגון שהקדישוהו בעלים ביד גב. (קושיה) ומי קדוש?

והאמר ר' יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים, שניהן אינן יכולין להקדיש: זה גזל לפי שאינו שלו, וזה בעלים לפי שאינו ברשותו.

(תירוץ) אמרי הוא דאמר כצנעוין דתנן- מי שיש לו כרם רבעי ורוצה לאוכלו צריך לפדותו.

ובני אדם חסידים שרוצים לסלק יד לאדם מן העבירה, פודין את הכרם רבעי ביד מי שלקט מפרותיו. - וכמו שלגבי פדיון מועיל דבר שאינו ברשותו כמו כן חל הקדשו.

הצנעוין מניחין את המעות ואומרים 'כל הנלקט מזה יהא מחולל על המעות האלו'.

בינתיים הגמרא הבינה שהם הקדישו טרם שעמד בד"ן, ואז לא שייך לשלם אפילו כפל, ולכן מקשה עליו:

(קושיה) והרי חזרה קרן לבעלים שהקדישוהו בכל מקום שנמצא ואינו משלם כפל, שכפל ישנו שהעדים מצאו את הגניבה בידם.

(תירוץ) כשעמד בד"ן טרם שהקדישו הבעלים. היכי דמי?

אי דאמרי ב"ד 'צא תן לו' מאי איריא הקדיש אפילו לא הקדיש נמי לא ליחייביה, דאמר רבא-

1. 'צא תן לו' - טבח ומכר פטור, כיון דפסקוה למילתיה, וטבח ומכר הוה ליה גזלן, וגזלן אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

שיטות נוספות בחיוב תשלומי ד' וה' - לפני יאוש / לאחר יאוש / בשניהם

יבאר שלוש שיטות מתי יש דין תשלומי ד' וה': א. רב נחמן ורבי יוחנן בין לפני יאוש ובין לאחר יאוש, ב. ר"ל (וגם רב הל"ל) דווקא לפני יאוש. ג. רב ששת ור"א רק לאחר יאוש. ומחלוקתם מבוססת האם יאוש גרידא קונה, ועוד יתבאר מה סיבת החיוב של תשלומי ד' וה' האם הוא משום שהועילו מעשיו או משום ששנה בחטא. נביא בסוף הסוגיא טבלה עם כל השיטות ופרטיהם.

איתמר המוכר לפני יאוש - לענין תשלומי ד' וה' -

א. רב נחמן אמר חייב - ומכרו אמר רחמנא, והא זבין, לא שנה לפני יאוש לא שנה לאחר יאוש.

ב. רב ששת אמר פטור - חיוביה לאחר יאוש הוא, דאהנו מעשיו, אבל לפני יאוש דלא אהנו מעשיו, לא מיחייב.

טעמו משום דומיא דטביחה בעינן דאהנו מעשיו.

א"ר ששת מנא אמינא לה? דתניא-

א"ר עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם ד' וה'? מפני שנשתרש

בחטא עשה שורשין - אהנו מעשיו.

וכך הוא מד"ק:

אלימא לפני יאוש מי איכא נשתרש? הרי המכירה לא חלה.

אלא לאחר יאוש הוא.

(דחיה) אמר רבא מפני ששנה בחטא.

ת"ש וטבחו ומכרו: מה טביחה שאינה חוזרת, אף מכירה שאינה חוזרת. אימת?

אלימא לפני יאוש - אמאי אינה חוזרת הרי המכירה לא חלה?

אלא לאחר יאוש - וש"מ חיובא לאחר יאוש הוא.

(דחיה) תרגמה רב נחמן פרט לשהקנה לו לשלשים יום.

[עד כאן דף סח עמוד א']

ואף ר' אלעזר סבר חיוביה לאחר יאוש הוא כמו רב ששת-

דאמר ר' אלעזר תדע סתם גניבה יאוש בעלים הוא, ר"ל שמיד הם מתייאשים ואם מכר הגנב אז הלוקח קונה שיש: א. יאוש. ב. ושינוי רשות, שהרי אמרה תורה טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

ודלמא לא אייאש? אלא לאו משום דאמר' סתם גניבה יאוש בעלים היא שתקף מתייאשים הם. - אלמא שהוא סובר שהחיוב היינו דווקא לאחר יאוש, שאל"כ אין שום הוכחה מזאת.

אך הגמרא מקשה עליו, מדוע הוא מכירח שהתורה חייבה רק אחר היאוש:

(קושיה) ודלמא אף על גב דלא אייאש?

(תירוץ) אמרי לא סלקא דעתך דומיא דטביחה - מה טביחה דאהנו מעשיו⁹⁸, אף מכירה דאהנו מעשיו. ואי לפני יאוש מאי אהנו?

למרות שהסביר את החיוב משום דאהני מעשיו, אך איך הוא מוכיח שבסתם גניבה מתייאשים, הרי אפשר להעמיד את הפסוק במקרה מיוחד ששמעו הבעלים והתייאשו.

(קושיה)ודלמא דשמעיניה דאייאש?

(תירוץ) דומיא דטביחה: מה טביחה לאלתרי⁹⁹, אף מכירה לאלתר.

עתה הגמרא מביאה דעת רבי יוחנן שסובר כמו רב נחמן.

א"ל ר' יוחנן גניבה בנפש תוכיח¹⁰⁰, התורה חייבה על הגניבה והמכירה למרות שאין יאוש בעלים, שאין אדם מתייאש על עצמו, וחייב. - מכלל דסבר רבי יוחנן לפני יאוש

חייב. לאחר יאוש מאי מי סובר כרב שיאוש גרידא קונה ושליו הוא מוכר ופטור, או לא וכ"ש

לאחר יאוש שחייב דעכשו אהנו מעשיו?

ר' יוחנן אמר חייב - חיוביה בין לפני יאוש בין לאחר יאוש¹⁰¹.

⁹⁷ תוספות ד"ה מה טביחה דאהנו מעשיו. משמע דסבר ר"א דשינוי קונה דאהנו מעשיו משמע לאפוקי מרשות בעלים דומיא דאהנו מעשיו דמכירה וקשה לפי רשב"ם דמפרש בפ"ק (ד' יא.) אהא דאמר עולא א"ר אלעזר שמינ לגב ולגזלן דהיינו לענין פחת נבילה דהוי דנגזל משום דלא קני לה גזלן בשינוי וי"ל (1)דדוקא בשינוי שאין הגזלן עושה בידיים לא קני כגון שמתה הבהמה אבל שינוי שעושה הגזלן בידיים כגון טביחה מודה ר"א דקני (2) א"נ אהנו מעשיו דטביחה היינו שמחסרה מן הבעלים ולא דקני ליה ולא הוי כאהנו מעשיו דמכירה:.

⁹⁸ תוספות ד"ה מה טביחה לאלתר אף מכירה לאלתר. וא"ת והא ממש לאלתר קודם ידעית בעלים אי אפשר להיות דומיא דטביחה דה"ל יאוש שלא מדעת וקיימא לן כאביי דלא הוי יאוש וי"ל דטביחה נמי אין דרך לטבוח לאלתר עד שיבוא לביתו ובתוך כך מסתמא יודעין הבעלים.

⁹⁹ כך ביאר הפני יהושע בדעת רש"י.

סיכום הדרך היומיומי

שקלא וטריא

בבא קמא סח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן (שמערים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

2. 'חייב אתה ליתן לוי'סא - טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה, כיון
דלא פסקה מילתא, אכתי גנב הוא.
(מסקנה) לא צריכא דאמרי' ליה חייב אתה ליתן לוי'.

סיכום השיטות וטעמיהם – מתי משלם ד' וה'

מתי חייב	מקורו	סיבת החיוב	האם יאוש גרידא קונה
רב / ר"ל	לאחר יאוש שלו הוא טובח ומוכר	שנה בחטא	קונה
רב נחמן / רבי יוחנן	ומכרו אמר רחמנא ולא שנא לפני או לאחר יאוש	שנה בחטא	לא קונה
רב ששת / ר"א	דומיא דטביחה	אהנו מעשיו	לא קונה

[עד כאן דף סח עמוד ב]

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא סט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא בני שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

[נמצאו למדים שכמו שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו כמו כן אינו מפקיר דבר שאינו ברשותו, ולכן הגמרא השוותה אותם והקשתה].

(תירוץ) איפוך דר' יהודה לר' דוסא, ורבי דוסא סובר כל שילקטו.

ורבי דוסא לרבי יהודה, שרבי יהודה אומר כל שילקטו (בעבר).

(קושיה) אמאי אפכת מתניתא, אפכה לרבי יוחנן: ואימא צנועין ורבי יהודה במקום רבי דוסא. אמרו דבר אחד – וממשיכים עם התיקון 'כל המתלקט' ולא הנלקט בתנא של צנועין.

(דחיה) אמרי לא סגיא דלא מתהפכת מתניתא- דבהא מתניתין קתני דאית ליה לרבי יהודה ברירה ושמעין ליה לרבי יהודה בעלמא דלית ליה ברירה.

[עד כאן דף סט עמוד א']

הלוקח יין מכותי ונמצא בשבת – כיצד יעשה

המשנה למטה דנה כיצד יעשה אדם שקנה בערב שבת סמוך לבין השמשות, וכעת קידש עליו היום, ואין לו מה לשתות בשבת וגם אין לו פנאי להפריש:

דתנן הלוקח יין מבין הכותים:

א. דברי ר"מ -

אומר שני לוגין ממאה שאני עתיד להפריש, הרי הן תרומה.

עשרה, מעשר ראשון.

ט', מעשר שני. ומיחל, כלומר מוציא מעשר שני לחולין על המעות שיש לו בביתו, הואיל ומספיק באמירה בעלמא, זקוק לתקנו כעת. **ושותה מיד.**

ב. **ר' יהודה ור' יוסי ור"ש אוסרין** שאין ברירה – אלמא דאנו מוכרחים להפוך

את הברייתא דלעיל לגבי לקט שלא תהא סתירה בדברי רבי יהודה, החולק עם

רבי מאיר ואוסר להפריש.

דעת רבי יוחנן – אין ברירה

עד עכשיו למדנו שרבי יוחנן סובר שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו, ומתקן דברי התנא של צנועין (כל המתלקט- מדין ברירה), ופוסק כמותו (סתם משנה). בנוסף התנא הזה סובר כרבי דוסא, שאחרי שהפכנו את דבריו מדברי רבי יהודה, הסובר שיש ברירה. כעת הגמרא מקשה איך פסק רבי יוחנן כתנא הסובר שיש ברירה, שהרי הוא לא סובר כך – כדלהלן:

אמרי סוף סוף אמאי קא אפכת לה מתניתא? משום דקשיא דר' יהודה אדר' יהודה, השתא נמי קשיא דר' יוחנן אדרבי יוחנן:

דאמרת לר' יוחנן לא תימא כל הנלקט אלא אימא כל המתלקט - אלמא אית ליה ברירה.

והא רבי יוחנן לית ליה ברירה!

דאמר רב אסי א"ר יוחנן האחין שחלקו, לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל ולא

אומרים שכל אחד לקח את החלק המגיע לו, מכיוון שנחשב שכל אחד קנה חלקו של חבירו,

ולכן חוזרים ביובל לבעלים דהיינו שחוזרים ומחלקים זאת פעם נוספת.

למדנו לעיל שרבי יוחנן סובר שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו ור"ל הביא תנא (צנועין) הסובר שאפשר להקדיש. עתה הגמרא מנסה להבין מדוע רבי יוחנן לא פסק כתנא הזה, הרי הוא סובר שהלכה כסתם משנה, ודעה זו מופיעה סתם במשנה.

הגמרא מחשבת את זה עם עוד שתי הלכות שרבי יוחנן סובר: הלכה כרשב"ג חוץ משלושה מקומות, ועוד שלית ליה דין ברירה.

עוד יתבאר שכמו שאדם מקדיש דבר שאינו ברשותו כמו כן יכול להפקיר ולפדות דברים שאינם ברשותו.

לבסוף הגמרא מסיקה שיש משנה נוספת שסתמה שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו ופסק כמותה.

גופא אמר רבי יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש, זה גדול לפי שאינו שלו וזה בעלים לפי שאינו ברשותו.

(קושיה) ומי אמר ר' יוחנן הכי?

והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן-

1) כרם רבעי שענבים מותרים רק לאחר הפדיון, היו מציינין אותו בקזוזות פיסת

רגבים **אדמה** סביבות הגבולין להודיע שצריך לפדותו, **סימנא כי אדמה: מה**

אדמה איכא הנאה מינה לאחר זריעה וקצירה, **אף האי נמי כי מפרקא שרי**

לאיתהנוי מינה.

2) ושל ערלה שאסור בהנאה, בחרסית לחות של חרס, **סימנא כחרסית: מה**

חרסית שאין הנאה מינה, אף האי דלית ביה הנאה מינה.

3) ושל קברות, בסיד סימנא: דחיור כעצמות. וממחה את בסיד במים ושופק

סביבות הקבר **כי היכי דניחור טפי.**

אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א שעושים כל הסימנים הללו **בשביעית, דהפקר**

נינהו והיה נוטלים בהתר, **אבל בשאר שני שבוע, הלעיטהו לרשע וימות** הואיל ובאו

לגזול!

והצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה מחולל על המעות הללו –

אלמא שיש סתם משנה שמתירה לפדות או להקדיש דבר שאינו ברשותו.

וכי תימא מאן תנא צנועין רשב"ג ר"ל גם ההמשך של המשנה מדברי רשב"ג הוא.

(קושיה) והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג

במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב, וצידן וראיה אחרונה.

הגמרא מנסה לתקן את דברי התנא (צנועין) ולומר שהפדיון נעשה כשהפירות עודם

ברשותו ומועיל מדין ברירה, כדלהלן:

(תירוץ) אמרי לא תימא כל הנלקט מזה אלא אימא כל המתלקט מזה שעתידים

ללקוט.

הגמרא דוחה את זאת, שהרי רבי יוחנן עצמו לא שנה כך בדברי הצנועין – כדלהלן:

(קושיה) ומי א"ר יוחנן הכי?

והא"ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד, והרי ורבי דוסא נלקט קאמר כמבואר

למטה לגבי לקט קציר, שהכלל בזה הוא ששתי שיבולים שייכים לעני אך שלוש הם של בעל

הבית. אכן העניים מחוסר ידיעתם, היו מלקטים אפילו שלושה, והלן כיצד יעשה להצילם

מחשש גזל:

דתניא-

א. רבי יהודה אומר שחרית בעל הבית עומד ואומר כל שילקטו עניים היום יהא

הפקר – היינו בעודם ברשותו ומועיל תנאי זה מדין ברירה, שאומרים שמהם ילקטו

היינו אותם שהוא פדה אותם.

ב. רבי דוסא אומר לעיתותי ערב בסוף היום **אומר כל שילקטו עניים** בעבר **יהא**

הפקר – אלמא שיכול להפקיר ברגע שאינם ברשותו.

הרבים בשעת יאוש כל המחזיק בה זכה בה [בשנוי רשות ויאוש] אי נמי למ"ד יאוש כדי לא קני כלל וכל המחזיק בה זכה בה מ"מ אין זה יאוש פטור מן המעשר דנהי דנגזל אין יכול לתבוע מן המחזיק בה אחר יאוש כדאמרינן בהגזל בתרא (לקמן ד' קיא): דדוקא גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רצה מזה גובה רצה מזה גובה אבל אחר יאוש אין יכול לגבות כלום מן השני מ"מ כיון שכל אדם אסור להחזיק בה מפני שהיא צריכה לגזלו ליפטור מן הנגזל ואם כבר זכה בה אחר לכל הפחות חייב לשלם דמים לגזלן כדאמר לעיל דאפילו למ"ד יאוש לא קני חייב גב שני לשלם קרן לגב ראשון לא חשיב כהפקר לפטור מן המעשר דטעמא דהפקר פטור מן המעשר משום דכתיב ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך יצא לקט ושכחה ופאה שיש לו חלק ונחלה עמך והיינו טעמא דהפקר והכא אין לו חלק בה שאסור לזכות בה ואם זכה חייב לשלם לכל הפחות דמים ועוד דבסתמא אין מתייאש אלא לגבי עניים ואין מועיל לפטור מן המעשר עד שיהיה הפקר לעניים ולעשירים כשמיטה:

פ"ט תוספות ד"ה כל שילקטו עניים היום יהא הפקר. תקנה עושה לעניים לפטור מן המעשר כשמלקטין יותר מדינים כגון ג' שבולים ואוכלין בלא מעשר לפי שילקט שכחה ופאה פטורים מן המעשר לכך אומר בעה"ב כל שילקטו יהיה הפקר כדי שיפטור הכל ממעשר דהפקר פטור ממעשר וצריך לומר דבעל הבית אין מתייאש דאם היה מתייאש וחשיב יאוש מדעת כמו תמרי דזיקא וא"ל למ"ד יאוש כדי קני תקשה ליה מה מועיל הפקר לפטור מן המעשר והלא כבר זכו בהן עניים בתורת גזל על ידי יאוש וניהו זה אין להקשות אם בעל הבית מתייאש למה צריך להפקיר כדי לפטור מן המעשר והלא יאוש חשוב הוא כהפקר לפטור מן המעשר כדמוכח באלו מציאות (ב"מ ד' כא): ועוד דלמה לא יועיל כל שילקטו לכ"ע דאטו מי גרע מיאוש דהא לא דמי יאוש דהכא דגזלן ל"א יאוש דמציא דאי יאוש קני בכל ענין אפילו אם אין הגזילה ברשות הגזלן בשעת יאוש אם כן יאוש דהכא לא הוא אלא כלפי ידידה והוי כמתנה בעלמא [ר"ל לענין גזילה אין הגב זוכה בה בשינוי רשות ויאוש, אלא משעת הגזילה, ונחשב שנתן לו] ואין לו לפטור מן המעשר ואפילו את"ל דלא קני א"כ הגזילה ברשות הגזלן אבל אם היא ברשות

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא סט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

(מסקנה) אלא לעולם כל הנלקט^{רס} – וגם לא מהפכים את דברי רבי יהודה בדברי רבי דוסא, ומה שרבי יהודה אסר להפריש יין של כותים, הוא לא משום ברירה אלא שמא יבקע הנוד.

ורבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח –
דתנן אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל.
אמאי?

בשלמא לגנב ראשון לא משלם, וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב,
אלא לבעלים נשלם? פירוש ואם באו עדי הגנב הראשון קודם עדי הגנב השני, ישלמו שניהם לבעלים כל אחד תשלום כפל: גנב ראשון מפני גניבתו וכן הגנב השני מפני גניבתו, למרות שלא נמצאת ברשות הבעלים, מפני שעדיין בכל מקום נחשבים כברשותם. ומזה שלא אומרים כך מוכח שאין אומרים כן ולכן פטורים.^{רסד}

(מסקנה) אלא לאו, ש"מ זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו.
(קושיה) ומאי חזית דאזיל בתר ההיא סתמא? ליעביד כי האי סתמא דצנועין!
(תירוץ) משום דמסייע ליה קרא –

ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לה': מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו.
רבי יוחנן אמר - צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד – לולא דבריו מה היינו

אומרים

הגמרא מביאה שלוש הבנות מה היינו אומרים לולא דרבי רבי יוחנן שדימה את דעת צנועין כדברי רבי דוסא כדלהלן:

אי לאו דא"ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד –

א. אב"י - הוה אמינא צנועין אית להו דרבי דוסא, ורבי דוסא לית ליה דצנועין.

צנועין אית להו דרבי דוסא - ומה בגנב עבדו רבנן תקנתא, עניים צריכא למימר!
ר' דוסא לית ליה דצנועין, עניים הוא דעבדו להו רבנן תקנתא, אבל גנב לא עבדו ליה רבנן תקנתא.

ב. רבא - הוה אמינא מאן תנא צנועין? ר"מ היא.

לאו אמר ר"מ מעשר ממון גבוה הוא, ואפילו הכי לענין פדייה אוקמיה רחמנא ברשותיה דכתיב ואם גאל יגאל איש ממעשר^ב חמשיתו יוסף עליו, קרייה רחמנא מעשרו ומוסיף חומש – שאם אינה שלו לא היה מוסיף חומש.

מאותה סיבה היינו אומרים לגבי כרם רבעי:

כרם רבעי נמי: גמר קדש - קדש ממעשר -

כתיב הכא כר' רבעי קדש הלולים, וכתיב גבי מעשר וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא קדש - מה קדש דכתיב גבי מעשר, אע"ג דממון גבוה הוא, לענין פדייה אוקמיה רחמנא ברשותיה, אף האי קדש נמי דכתיב גבי כרם רבעי אע"ג דלאו ממון דידיה הוא, לענין אחולי אוקמיה רחמנא ברשותיה, דהא כי איתיה ברשותיה נמי הא לאו דידיה הוא והא מצי מחיל, משום הכי מצי מחיל. **אבל גבי לקט, כיון דממונא דידיה: כי איתיה ברשותיה הוא דמצי מפקר ליה, כי ליתיה ברשותיה לא מצי מפקר ליה.**

ג. רבינא - הוה אמינא מאן תנא צנועין? רבי דוסא היא –

כי היכי דלא תקשי סתם משנה לרבי יוחנן ורבי יוחנן כסתם יחידאה לא אמר.

[עד כאן דף סט עמוד ב]

^{רס} ברירה ובריש כל הגט (שם) דקאמר רבי יוחנן אף אחרון אינו פוסל משום דאין ברירה שאני התם דכתיב וכתב לה דמשמע שיהיה צריך שיהיה מבורר בשעת כתיבה כמו שמפורש בריש כל הגט:
^{רסד} תוספות ר"ד.

^{רס} תוספות ד"ה אלא לעולם כל הנלקט. הקשה רבינו טוביה תקשה דרבי יוחנן אדרבי יוחנן דלית ליה לרבי יוחנן ברירה והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה וסתם מתניתין בהלוקח כר"מ דאית ליה ברירה וע"ג דבסתמא דצנועים לית ליה ברירה מ"מ תקשה מאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא ושמא רבי יוחנן היכא שמתנה בפירוש לא קאמר ר' יוחנן דאין ניתן לקבל את סיכומו 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא ע

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

דיני הרשאה

עד עתה למדנו שלמ"ד דאין אדם יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו אינו יכול גם לפדות כרם רבעי שאינו ברשותו או להפקיר נכסיו (לקט). עתה הגמרא מביאה נפק"מ נוספת לעניין לכתוב הרשאה, דהיינו אדם שיש לו פיקדון ביד אחר ורוצה לגבותו ממנו, האם יכול ליתן כל הזכויות שיש לו לאדם שלישי, שמעתה יחשב כבעליו וגובה ממנו והשומר (נאמן) אינו יכול לטעון 'לאו בר דברים דידי את'.

אמרי נהרדעי לא כתבין אורכתא הרשאה **אמטלטליה**.

אמר רב אשי לאמימר מאי טעמא?

אמר ליה משום דרבי יוחנן - דא"ר יוחנן גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם אין יכולין להקדיש: זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו ברשותו - לכן אינו יכול למנותו שליח, ואם אבד יכול לחזור ולתבע מהשומר.

איכא דאמרי-

אמרי נהרדעי לא כתבין אורכתא אמטלטלי דכפריה ר"ל אם תבעו הבעלים את השומר להחזיר את הפיקדון וכפר בו, מעתה לא יכול למנות אחר במקומו לגבותו שנראה כשקר, שמקנה דבר שאינו יכול לתופסו - **טעמא דכפריה דמיחזי כשיקרא, אבל לא כפריה כתבין.**

נוסח שטר הרשאה

ואמרי נהרדעי אורכתא דלא כתיב ביה 'זיל דון זכאי ואפיק לנפשך' - לית ביה מששא. - משום דא"ל האיך שומר 'לאו בעל דברים דידי את'.

אמר אביי ואי כתיב ביה למחצה לשליש ולרביע, דהיינו שיש לו זכות בחלק מנכסיו, מיגו דמשתעי דינא אפלאג, משתעי דינא אכולה - שמעתה אינו יכול לדחותו ולומר לו 'לאו בר דברים דידי את'.

אם תפס האם מוציאים ממנו

להלן מחלוקת אמיר ורב אשי:

א. אמר אמיר אי תפס שליח את הממון שהוציא ועיכבו לעצמו, לא מפקינן

מיניה. [פירוש אחר, אם לא כתב בנוסח ההרשאה 'אפיק לנפשך' אי תפס שליח משל שומר לא מוציאים ממנו].

ב. רב אשי אמר כיון דכתביה ליה כל דמתעני מן דינא, כל שתוציא בד"ן זה, **קבילית עלי' שליח שויה ולכן אם עיכב השליח לעצמו מוציאים ממנו.** [לפירוש אחר דלעיל, אם תפס משל שומר מוציאים ממנו, שהוא כשליח בלבד, והרי הוא כתופס לבעל חוב].

ג. ואיכא דאמר שותפא שויה -

למאי נפקא מינה בין שתי לישנות ברב אשי? ממון שהביאו אם יכול למיתפס פלגא. **והלכתא שליח שויה ולא שקיל מידי.**

דינים עולים בהרשאה

לכו"ע לא גובה - במטלטלים כשהשומר כפר בו, ולא כתב זיל דון זכאי ואפיק לנפשך [פירוש העיקרי של רש"י].

אם השומר יכול לעכב לעצמו - ו"א שלא מוציאים ממנו, ו"א שמוציאים (ל"ק את כולו, ל"ב מחצה). וההלכה היא שמוציאים ממנו את כולו.

מתניתין

1) גב ע"פ שנים עדים **וטבח ומכר על פיהם, או על פי שנים אחרים, משלם תשלומי ארבעה וחמשה.** [יתבאר בגמרא שלכו"ע לא נחשב כחצי עדות].

2) גב ומכר בשבת, דווקא מכר אך טבח, פטור דקם ליה בדרכה מיניה. [אם אחד גב

ומינה שליח לטבח או למכור, יתבאר בגמרא שנחלקו תנאים: ר"מ מחייב ולרבנן (ר"ש) זה תלוי אם מעשה שבת אסור מדאורייתא או מדרבנן.]

3) גב ומכר לע"ז,

4) גב וטבח ביום הכפורים, זדונו כרת ולא מיתת ב"ד. [יתבאר לקמן (עא). שמשנה זו הולכת כר"מ שלוקה ומשלם, אך חכמים (ר"ש) פוטרים בזה.]

5) גב משל אביו וטבח ומכר ואח"כ מת אביו, אך אם מת אביו לפני שטבח ומכר, פטור מפני שירש בהמה זו. [יתבאר בגמרא (עב) שאפילו אם לא עמד בד"ן, שיש לו חלק בבהמה מצד הירושה, מ"מ משלם באופן יחסי לאחיו - חמשה בקר' ואפילו חמשה חצי בקר.]

6) גב וטבח ואחר כך הקדיש,

כל הנ"ל משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

7) גב וטבח לרפואה או לכלבים,

8) השוחט ונמצאת טריפה,

9) השוחט חולין בעזרה,

כל אלו משלם תשלומי ארבעה וחמשה. **רבי שמעון פוטר בשני אלו** (9) (8) [יתבאר בגמרא שגם לגבי יו"כ הוא פוטר משום שאינו לוקה ומשלם].

גמרא

דיני עדות - 'יקום דבר' ולא חצי דבר

התורה הצריכה שהעדות צריכה להיות מושלמת, 'דבר' ולא חצי דבר, ויש מחלוקת על איזה מקרה התורה התכוונה למעט חצי עדות. הגמרא דנה האם במקרה הראשון של משנתינו, שהיו שתי כיתי עדים נפרדים אחד על הגניבה ואחד על הטביחה, ועדי מכירה וטביחה צריכים לעדי גניבה, שאל"כ אין שום עדות שאומרים ששחט ומכר בהמה שלו, ובנוסף האם דין זה שנוי במחלוקת או לא.

לימא מתניתין דלא כרבי עקיבא?

[עד כאן דף ע עמוד א']

דאי ר' עקיבא האמר דבר, ולא חצי דב דתניא-

הברייתא דנה לגבי עדות חזקת ג' שנים של שדה, האם מועיל שתתקיים החזקה בצירוף שלושה כיתי עדים, שכל אחד ראה שנה אחת בלבד.

אמר רבי יוסי כשהלך אבא חלפתא אביו של רבי יוסי אצל ר' יוחנן בן נורי ללמוד תורה. ואמרי לה, רבי יוחנן בן נורי אצל אבא חלפתא,
אמר לו הרי שאכלה שנה ראשונה בפני שנים, שניה בפני שנים, שלישית בפני שנים, מהו?
אמר לו הרי זו חזקה.

אמר לו אף אני אומר כן, אלא שרבי עקיבא חולק בדבר, שהיה רבי עקיבא אומר דבר ולא חצי דבר.

(דחיה) אמר אביי אפילו תימא רבי עקיבא,

מי לא מודה רבי עקיבא לעניין אשה שזינתה האם הורגים אותה ע"י בשנים אומרים קידש פלוני את האשה בניסן ושנים אומרים בעל אותה איש אחר באייר, בעודה אשת איש?

דאע"ג דעדי ביאה צריכי לעדי קדושין, כיון דעדי קדושין לא צריכי לעדי ביאה, שמועילה עדותם להשוותה אשת איש ולאוסרה לכל העולם, דבר קרינא ביה, ה"נ אע"ג

דעדי טביחה צריכי לעדי גניבה, כיון דעדי גניבה לא צריכי לעדי טביחה, שעדותם מועילה לחייב כפל, דבר קרינא ביה. ר"י

¹⁰¹ תוספות ד"ה למעוטי שנים אומרים אחד בגבה כו'. ולא דמי לשנה ראשונה בפני שנים כו' (1) דהתם ראו כל מה שהיו יכולין לראות באותה שנה (2) ורב אלפס פירש משום דהתם מהני סהדותיהו לענין פירות שאכל בשנה ראשונה שחייב לשלם אם לא ימצא יותר עדים **וטעם ראשון נראה לר"י עיקר** דתנן בפרק התקבל (גיטין דף סג): האשה שאמרה התקבל לי גיט צריכה שתי כיתי עדים שנים שיאמרו בפנינו אמרה ושנים שיאמרו בפנינו קבל וקרע אלמא לא חשיב כי האי גוונא חצי דבר אע"ג דצריכי אלו לאלו דאפי' למאן דאמר שלישי נאמן כשגט בידו ולא צריכי עדי אמירה לעדי קבלה מ"מ כיון שצריך שנראה הגט בידו חצי דבר הוא אלא ע"כ משום שכל כת רואה כל מה שיכולה [לראות] באותה שעה ואתיא מתניתין [דגיטין] כרבנן: **ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.**

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא ע

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא:)

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

שיטת חכמים – כיצד דורשים חצי דבר

ורבנן האי דבר ולא חצי דבר למעוטי מאי?

(תירוץ) להעיד לקטנה שכבר גדלה לגבי עונשים או לעניין שקידושיה חלים –

למעוטי אחד אומר אחד בגבה שיער ראיתי בקשרי אצבעותיה ואחד אומר אחד בכריסה.

(קושיה) האי חצי דבר היינו שיער אחד וחצי עדות הוא יש עד אחד בלבד! לא הוצרך הפסוק לכתוב זאת.

(מסקנה) אלא למעוטי: שנים אומרים אחד בגבה, ושנים אומרים אחד בכריסה,

הני אמרי קטנה היא והני אמרי קטנה היא בשיער אחד. [אך לגבי חזקה זה שונה שכולן מעידים שהיה מוחזק בה.]

[משנה] (2) גנב ומכר בשבת

הגמרא מביאה ברייתא שלא רק לגבי טביחה פטור מד' וה' אלא אפילו במכירה בשבת ישנו מקרה שמתחייב בנפשו ופטור, דקם ליה בדבריה מיניה.

(קושיה) והתניא פטור?

א. **אמר רמי בר חמא –**

כי תניא היא דפטור באומר לו לוקח לגנב **עקוץ תאינה מתאינתי**, ר"ל לקוט מהתאנים שלי וע"ז נעשה הקנין ותיקני לי גניבותיך, וכן עשה.

הגמרא מתפלאה איך חל הקנין בזה, הרי אם הגנב היה מעכב את הגניבה אצלו, הלוקח אינו יכול לתבעו בב"ד שיחזיר לו את התאנים או שיתן לו את שוויים¹⁰¹.

(קושיה) אמרי וכיון דכי תבע ליה קמן בדינא לא אמרינן 'ליה זיל שלים', דמחייב בנפשו הוא, הא מכירה נמי לאו מכירה היא.

ב. **רב פפא –**

באומר לו לוקח בשבת 'זרוק גניבותיך לחצרי ותיקני לי גניבותיך'. הלוקח קנה בכך,

ואזי זה מתחייב מיתה שזרק מרשות הרבים לרשות היחיד ואינו משלם ד' וה'.

לגבי קנין חצירו - הכלל בזה הוא שמספיק שהגניבה תיכנס באוויר מחיצותיו של חצר הלוקח, למרות שעדיין לא נח על גבי הקרקע, אך לגבי שבת - להתחייב משום הכנסה מרשות לרשות, טרם שהדבר המרק ינוח לא מתחייב. ולכן במקרה כזה שזמן הקנין והחייב מיתה אינו בבת אחת, ולא שייך קם ליה בדבריה מיניה, וחוזרת השאלה מדוע הוא פטור מד' וה'.

כמאן כר"ע דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא¹⁰²? שהוא סובר שגם לגבי איסור שבת

כשנכנס לחצר טרם שנח עבר על איסור שבת, והם בבת אחת. [מדובר שזרק בתוך אויר

המחיצות (דרך חלון או פתח) - תוס'.]

דאי כרבנן, כיון דמטיא לחצר ביתו, קנה, לענין שבת לא מחייב עד דמטיא לארעא.

(תירוץ) באומר לא תיקני לי גניבותיך עד שתנוח, ואזי באים כאחד.

א. **רבא –** חוזר לתירוץ ראשון. **אמר לעולם כרמי בר חמא.**

הוא מחלק ואומר שלמרות שאין ללוקח זכות גביה בב"ד, מ"מ כיוון שבפועל נתן לו בהמה, המכירה חלה, כמו שמוכיח לגבי אתנן – כדלהלן:

אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמו - ואי תבעה ליה קמן בדינא, מי אמרינן ליה

קום הב לה אתנן? הרי בא על אימו ומתחייב בנפשו, אלא אע"ג דכי קא תבעה ליה

בדינא לא אמרינן ליה זיל הב לה, כיון דכי יהיב לה הוי אתנן ואסור להקריבה, הכא

נמי אע"ג דלענין תשלומין אי תבע בדינא קמן לא אמרינן ליה זיל שלים, אפילו

הכי כיון דקא מקני ליה בהכי הויא מכירה.

[עד כאן דף ע עמוד ב]

¹⁰¹ חצר שאין מקורה דרבי לא אמר קלוטה כמי שהונחה דמיא אלא ברה"י מקורה כדאמרינן בריש שבת (דף ה. ושם) דאמר ביתא דמליא דמיא אבל רבי עקיבא אית ליה אפילו ברשות הרבים שאין מקורה ובגיטין נקט רבי משום דאוקמא כשמחיצות התחתונות עודפות דלרבי עקיבא לא מצי למינקט דלדידיה אפי' בלא מחיצות כלל כמו ברה"ר אית ליה כמי שהונחה דמיא בריש שבת [קשה שלגבי קנין (גט) ר"ע מודה שצריך להגיע לאויר מחיצות, ורק לגבי שבת סובר שעולה עד הרקיע י"ל שכאן דיבר לפי הו"א בגיטין שמשווה קנין לשבת, אך למסקנה צריכים לחלק כנ"ל – מהר"ם] וס"ד דלרבי אפילו במחיצות בלא קרוי אמרינן כמאן דמליא דמיא אי נמי למאי דבעי לאוקמי כרבי איירי בחצר מקורה:

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

¹⁰² הגרע"א מקשה על רש"י שהמכירה לא חלה, ולכן לא שייך לתבעו אלא את התאנה או הבהמה.

¹⁰³ תוספות ד"ה כמאן כרבי עקיבא דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא. ואם תאמר לרבי עקיבא נמי כיון דמטא לאויר חצירו חייב לענין שבת דרשות היחיד עולה עד לרקיע ולענין קנין לא קני באויר עד דמטי לתוך המחיצות כדמוכח בגיטין בהזרק (דף עט. ושם) גבי הוא מלמעלה והיא מלמטה כיון שיצא מרשות הגג מגורשת ומוקי לה כגון שמחיצות התחתונות עודפות על העליונות וי"ל דהכא איירי שזרק לחצר דרך פתח או דרך חלון ולא מעל מחיצות החצר וא"ת ומ"ש דבגיטין נקט רבי והכא נקט רבי עקיבא וי"ל דהכא נקט רבי עקיבא משום דאיירי בסתם

שיקלא וטריא

בבא קמא עא

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא בני שמעמיר עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

אלא שבת שחיטה ראויה היא?

דתנן השוחט בשבת וביום הכפורים אע"פ שמתחייב בנפשו, שחיטתו כשירה.

להלן הגמרא מביאה תירוץ ראשון, דברייטא זו הולכת לפי רבי יוחנן הסנדלר שמעשה שבת אסור מן התורה, אמנם הגמרא מביאה דעה הסוברת שלא דאורייתא היא, ובהמשך יתבאר תירוץ שני:

א. אמרי סבר לה כרבי יוחנן הסנדלר.

דתנן המבשל בשבת-

בשוגג יאכל במזיד לא יאכל דברי ר"מ.

רבי יהודה אומר בשוגג יאכל במוצאי שבת במזיד לא יאכל עולמית.

רבי יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל במוצאי שבת לאחרים ולא לו במזיד לא

יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים.

להלן טבלה עם כל השיטות במעשה שבת לענין שוגג, מזיד, לעצמו ולאחרים:

מזיד		שוגג		
לאחרים	לעצמו	לאחרים	לעצמו	
בו ביום לא יאכל	בו ביום לא יאכל	יאכל	יאכל	ר"מ
אוכלים במוצאי שבת	לא יאכל עולמית	בו ביום לא יאכל	בו ביום לא יאכל	רבי יהודה
לא יאכל עולמית	לא יאכל עולמית	יאכל במוצאי שבת	לא יאכל אפילו במוצאי שבת	רבי יוחנן הסנדלר

[מבואר בשוגג דרבי יהודה היינו כמזיד דר"מ, ושוגג דברי יוחנן הסנדלר היינו מזיד דרבי יהודה.]

שיטת רבי יוחנן הסנדלר

מ"ט דר' יוחנן הסנדלר?

כדדריש רבי חייא אפיתחא דבי נשיאה ושמרתם את השבת **כי קדש היא** לכם - מה **קדש** אסור באכילה, אף מעשה שבת אסורין באכילה.

אי מה קדש אסור בהנאה אף מעשה שבת אסור בהנאה? ת"ל לכם שלכם יהא, יכול אפילו בשוגג יאסור באכילה ת"ל מחלליה מות יומת - במזיד אמרתי לך, ולא

בשוגג.

פליגי בה רב אחא ורבינא-

א. חד אמר מעשה שבת דאורייתא.

ב. וחד אמר מעשה שבת דרבנן- אמר קרא קדש הוא, הוא קדש ואין

מעשיו קדש.

בשלמא למ"ד דאורייתא אמטו להכי פטרי רבנן,

(קושיה) אלא למ"ד דרבנן, אמאי פטרי רבנן?

(תירוץ) אשארך אך בשבת מחייבים.

[עד כאן דף עא עמוד א']

[משנה] (4) גב וטבח ביום הכפורים חייב

יש מחלוקת האם אומרים קם ליה בדרבה מיניה על חיוב מלקות (איסור לאו). ר"מ סובר שמתחייב, כיוון שהחיוב תשלומים לא נובע מהחיוב מלקות (שתי שמות), ולכן עדים זוממין שרצו לחייב את חברו ממון והזמון משלמין ולקוין. והגמרא דנה מה הוא יסבור לגבי חיוב מיתה, האם גם בזה הוא מחייב תשלומים.

כעת הגמרא שואלת מדוע הגוב ביה"כ חייב.

אמרי אמאי?

נהי דקטלא ליכא, מלקות היינו לא! מיהא איכא! וקי"ל דאינו לוקה ומשלם.

(תירוץ) אמרי הא מני ר"מ היא דאמר לוקה ומשלם - אמנם לפי חכמים פטור.

(קושיה) אי ר"מ אפילו טבח בשבת אפילו שיש חיוב מיתה?

מחלוקת ר"מ וחכמים - תשלומי ד' וה' בשבת / ע"ז / שור הנסקל

וכי תימא לוקה ומשלם אית ליה, מת ומשלם לית ליה?

להלן יבואר ברייתא שנחלקו ר"מ וחכמים לגבי גב וטבח בשבת, לע"ז בשור הנסקל האם חייב בתשלומי ד' וה'. הגמרא תבאר שנחלקו באופן שאחד גב ומינה שלח לטבוח, שישנה הלכה מיוחדת לגבי ד' וה' שיש שליחות לדבר עבירה, ונחלקו האם שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה או לאו, כמבואר בשיטת ר"ש במשנה. לגבי שבת הגמרא דנה האם חכמים פוטרים או שאולי לא נחלקו בזה (אשארך).

(קושיה) ולא והתניא-

1) גב וטבח בשבת,

2) גב וטבח לע"ז, [יתבאר לקמן שמדובר כשאמר שבגמר זביחה הוא עובדה.]

3) גב שור הנסקל וטבחו, [יתבאר לקמן שנמצאת בבית שומר ושם נגמר דינו, ולמ"ד

דבר הגורם לממון כממון חייב.]

נחלקו כיצד דינו:

א. ר"מ משלם ארבעה וחמשה.

ב. וחכמים פוטריין.

(תירוץ) אמרי בר מינה דהיא - דהא אתמר עלה בשם א"ר יוחנן בטובח^{יס} ע"י

אחר. - אמנם משנתנו דיברה שאדם אחד לבד עשה את הכל.

יש שליח לדבר עבירה לגבי גב וטבח

מבואר בגמרא בקידושין (מב): שאין שליח לדבר עבירה, דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין (ועוד לומדים משחוט חוץ). אכן מבואר שם שישנם דינים יוצאים מן הכלל: כגון מעילה, שליחות יד בפיקדון והמקרה שלנו לגבי טבח ומכר ע"י שליח,

כדלהלן:

(קושיה) וכי זה חוטא זה מתחייב?

להלן שלוש דרשות מהיכן לומדים שכאן ישנה שליחות לדבר עבירה:

א. אמר רבא שאני הכא דאמר קרא וטבחו ומכרו -

מה מכירה ע"י אחר, אף טביחה ע"י אחר.

ב. דבי ר' ישמעאל תנא או לרבות את השליח.

ג. דבי חזקיה תנא תחת מהכפילות למדים לרבות את השליח.

הגמרא לא הסתפקה בתירוץ זה, שהרי אפילו בשליחות רגילה הכלל בזה הוא שמינו השליחות ישנו רק בדברים שהמשלח היה יכול לעשותו בעצמו:

(קושיה) מי איכא מידי דאילו עביד איהו לא מיחייב שחייב מיתה, ועביד שליח

ומיחייב?

(תירוץ) א"ל רב אשי התם לאו משום דלא מיחייב הוא, אלא דקם ליה בדרבה

מיניה.

עד עתה ביארנו שהברייתא דיברה שנעשה ע"י שליח. ולפי זה הגמרא מנסה להבין

מדוע חכמים פוטרים, ונבוא לבאר כל דין בנפרד.

(קושיה) ואי בטובח על ידי אחר, מ"ט דרבנן דפטרי?

(תירוץ) אמרי מאן חכמים ר"ש דאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה.

ע"ז ושור הנסקל שחיטה שאינה ראויה היא, שהם איסורי הנאה, ולגבי ע"ז כשנעשה

מעשה יכול לאסור בהמת חברו.

^{יס} תוספות ד"ה בטובח ע"י אחר. ואם תאמר ולרבה דאמר בפרק אלו נערות (כתובות דף לד: ושם) דלרבי מאיר חידוש הוא שחדשה תורה בקנס דאף ע"ג דמקטל משלם היכי הוא משני

מתני' דאי כ"ר מ"פ טובח בשבת נמי ו"ל דהוה מוקים מתני' בדלא אתרו ביה וכרבי יוחנן דתאמר חייב מלקות שוגגין חייבין בתשלומין והכי משני רבה התם מתניתין דאלו נערות:

^{יג} תוספות ד"ה אלא למ"ד דרבנן אמאי פטרי רבנן. הוה מצי למימר דלא דרשי או ותחת לרבות את השליח אלא דלא ניחא ליה למימר דפליגי בשליח ואם תאמר והא משמע לקמן ניתן לקבל את סיכומו 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא עא

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא:)

לעלוני נשמת
דינה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

2. **לצפרא א"ל** חמשה בקר אמר רחמנא, ואפי' חמשה חצאי בקר. והאי דלא אמרי לך באורתא דלא אכלי בשרא דתורא ר"ל לא דקדקתי טעמו של דבר (טעמי התורה נמשלו לבשר כמבואר בעירובין (כא) רעב).

[עד כאן דף עא עמוד ב]

בכדי להתחייב בתשלומי ד' וה' גנגב וטבח, הכלל הוא שצריך לגמור את כל השחיטה והבהמה צריכה להיות עד סופה ברשות הבעלים, ולא להיאסר בהנאה באמצעה. יש מחלוקת האם ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף או רק לבסוף בלבד, ובנוגע לענינו באדם ששחט בהמה לע"ז מתי היא נאסרת.

אע"ז ושור הנסקל ורבי מאיר אמאי מחייב? ע"ז-

שוחט לע"ז, כיון דשחט בה פורתא אסרה ר"ע (זבחי מתים) שישנה לשחיטה מתחילה עד הסוף, אידך איסורי הנאה הוא ולא דמריה קא טבח! ודינו יהיה כמו שהשליך אותה לאור, שמשלם קרן בלבד. **(תירוץ) אמר רבא באומר בגמר זביחה הוא עובדה.**

שור הנסקל-

(תירוץ) אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שמסרו לשומר קודם שהזיק, והזיק בבית שומר והועד בבית שומר, ונגמר דינו בבית שומר,
- **סבר לה כרבי יעקב דאמר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעלים מוחזר** ואומר לו הרי שלך לפניך. ולכן מבלעדי הגנב, השומר היה אמור להיפטר

כשמחזיר הבהמה, אך עתה שנגנבה ממנו צריך להחזיר לו דמים.
למרות שעתה אין לבהמה ערך מ"מ היינו דבר הגורם לממון והשומר יצטרך לשלם:
- **וסבר לה כרבי שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי דתנן-**

ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותן כשאמר 'הרי עלי עולה' ויפריש בהמה, חייב בכפל ובד' וה'. - **אלמא דבר הגורם לממון כממון דמי.**

לפי כל האמור, משנתינו הולכת לפי שיטת ר"מ, אך לחכמים (ר"ש) גנב וטבח ביום כיפור פטור (אינו לוקה ומשלם). כעת הגמרא מדייקת שמדין זה משמע שגם ר"ש מודה, כדלהלן:

אמר רב כהנא אמרייתא לשמענתא קמיה דרב זביד מנהרדעא, מי מצית מוקמת מתניתין כר"מ ולא כר"ש?

והא קתני סיפא רבי שמעון פוטר בשני אלו, מכלל דבכולה מתניתין מודה!
(תירוץ) א"ל לא מכלל דמודה בטבח ומכר לרפואה ולכלבים.

[משנה] (5) גנב משל אביו וטבח ומכר

להלן דברי רב נחמן לגבי גנב ומכר בהמה של שני שותפים והודה לאחד מהם ונפטר בחלקו (מודה בקנס) ולאחר מכן באו עדים, האם עדיין נשאר חיוב של תשלומי ד' וה' על החלק השותף השני. בהתחלה רבי יוחנן סבר שפטור, ולאחר מכן חזר בו וחייב.

בעא מיניה רבא מרב נחמן גנב שור של שני שותפין וטבח, והודה לאחד מהן מהו?

להלן צדדי ספקו:

חמשה בקר אמר רחמנא, ולא חמשה חצאי בקר,

או דלמא, חמשה בקר אמר רחמנא ואפילו חמשה חצאי בקר?

1. **א"ל** חמשה בקר אמר רחמנא, ולא חמשה חצאי בקר.

(קושיה) איתיביה משנתינו **גנב משל אביו וטבח ומכר ואח"כ מת אביו משלם תשלומי ארבעה וחמשה** - והא הכא כיון דמת אביו, כמו שקדם והודה לאחד מהן דמי - וקתני משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

(תירוץ) א"ל הכא במאי עסקינן כגון שעמד אביו בדין, ונתחייב לאביו בלבד.

(קושיה) אבל לא עמד בדין מאי? אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה?

אי הכי אדתני סיפא משנה לקמן: **גנב משל אביו ומת ואח"כ טבח ומכר אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.**

ניפולוג בדידיה במה דברים אמורים כשעמד בדין, אבל לא עמד בדין אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה - מדוע הוצרך התנא להביא מקרה שמת אביו טרם שטבח ומכר

כדי לפטור אותו, הרי מצינו לחלק בזה אפילו כשמת לאחר הטביחה?

(תירוץ) א"ל הכי נמי, אידי דנסיב רישא גנב משל אביו וטבח ומכר ואח"כ מת אביו, נסיב סיפא נמי גנב משל אביו ומת אביו ואח"כ טבח ומכר.

אחר כך חזר רב נחמן מזה כדלהלן:

בתשלומי ד' וה' ואפילו למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף כדאמרינן לקמן דבעינן וטבחו כוליה באיסורא:
רעב כך ביארו האחרונים טעמו של רש"י.

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

ר"ע תוספות ד"ה כיון ששחט בה פורתא אסרה. ואפילו למ"ד אין לשחיטה אלא בסוף נאסרת בפורתא קמא שהאיסור תלוי במעשה ולא בשחיטה כדקאמרינן בהשוחט (חולין דף מ). אע"ג שאמר המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה ואהוא פורתא לא מחייב

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא עב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

- 1) **אלו ואלו נמצאו זוממין, הראשונים משלמין תשלומי כפל, ואחרונים משלמין תשלומי ג' (לשור) מדובר שהאחרונים הוזמו תחילה, אך כשהראשונים הוזמו תחילה לא משלמים, מכיוון שאולי בהמה זו לקח מהבעלים.**
- 2) **נמצאו אחרונים זוממין, הוא משלם תשלומי כפל והן משלמין תשלומי ג'.**
- 3) **אחד מן אחרונים זוממין בטלה עדות שניה והן פטורים שאין עדים משלמים ממון עד שיוזמו שניהם. והוא משלם כפל מחמת העדים הראשונים.**
- 4) **אחד מן הראשונים וכ"ש שניהם זוממין בטלה כל העדות שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה – והוא פטור והם פטורים, ואפילו שחזרו והוזמו אחרונים לאחר מכן אין משלמים שכבר בטלה עדותם והוכחשו. [מלבד זאת שהוכחו, הם פטורים משום שאם לא נגבה, אפשר שהבעלים מכרו לו, כמו שאמרנו לעיל, ובא להשמיע שאפילו במקרה שישנם עדים שראו שהבהמה לא יצאה מרשות הבעלים, מ"מ הם פטורים מחמת הכחשה רע].**

גמרא

עד זומם – האם נפסל למפרע או מכאן ולהבא

עדים שהעידו שאדם גנב ואח"כ באו שני עדים אחרים והעידו שלא נגב, הרי זה נקרא הכחשה ויש לנו ספק איזו כת היא שקרנית. וכשבאו שני עדים ואמרו שהעדים הראשונים לא ראו זאת 'שעימנו הייתם באותו היום', חידשה התורה שהשניים נאמנים לגמרי והראשונים פסולים בוודאות. כשהעדים העידו בניסן, ולאחר מכן העידו כמה עדויות אחרות, ובאירי הוזמו על עדותם של ניסן, יבואר מחלוקת האם הם נפסלים מניסן, ואזי בטלו כל העדויות, או רק מאיר והילך הם נפסלים.

איתמר עד זומם-

- א. **אביי אמר למפרע הוא נפסל - מההוא שעתא דאסהיד בניסן הוה ליה רשע, והתורה אמרה אל תשת רשע עד. [וכך ההלכה].**
- ב. **רבא אמר מכאן ולהבא אייר הוא נפסל - עד זומם חידוש הוא, דהא תרי ותרי נינהו! מאי חזית דציית להני אחרינים ציית להני ראשונים! הלכך אין לך בו אלא משעת חידוש ואילך.**
- ג. **רבא נמי כאביי סבירא ליה דאמר למפרע הוא נפסל. והכא היינו טעמיה דרבא משום פסידא דלקוחות, שחתמו בשטר מכירה מניסן עד אייר.**

[עד כאן דף עב עמוד ב]

ואלא מאי שנא רישא, שאפילו עמד בדין חייב לשלם (אפילו חמשה חצי בקר) ומאי שנא סיפא מדוע אינו משלם לאחיו את חלקם?
א"ל רישא קרינא ביה וטבחו כולו באיסורא, סיפא לא קרינא ביה וטבחו כולו באיסורא.

[משנה] (8) השוחט חולין בעזרה

סוגייתנו נוגעת בשתי נקודות: א. האם יש איסור דאורייתא לשחוט חולין בעזרה. ב. על הצד שיש איסור יש לדון האם תחילת השחיטה נקראת מעשה השחיטה ואז הבהמה נאסרה מיד או שלא. להלן יבואר שתי לישנות כיצד לברר את משנתנו שיש חיוב ד' וה' בחולין שנשחטו בעזרה. לישנא קמא סוברת שאיסורה מדאורייתא ודנה לגבי הנקודה שניה, ובלישנא בתרא הגמרא מנסה להכריח שמ"ד הסובר שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף סובר שחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ודוחה זאת.

א"ל רב חביבי מחוזנאה לרב אשי ש"מ אינה לשחיטה אלא לבסוף, דאירעג ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף כיון דשחט בה פורתא אסרה, אידך לא דמריה קא טבח.

(דחיה) א"ל רב הונא בריה דרבא כי קא מחייב אהוא פורתא מחייב כמו שנחשב שחיטה לגבי חולין בעזרה כמו כן נחשב שחיטה לגבי חיוב תשלומים.
א"ל רב אשי לא תידחי וטבחו כולו בעינן וליכא. אלא קשיא?

א"ל הכי אמר רב גמדה משמיה דרבא: כגון ששחט מקצת סימנין בחוץ וגמרן או השלים רוב סימנים בפנים [לכאורה אם שחט פחות מחצי בחוץ, אזי כשנכנס בפנים ומשלים לרוב, הרי ההוא פורתא אסרה וחוזרת הקושיה למקומה. ואולי י"ל שכוונת הגמרא לעיל 'פורתא' לא ממש כל שהו, אלא חלק ניכר ומקרה כזה לאו ניכר הוא רעד].

איכא דמתני לה דרב חביבי אהא-

- א. **א"ר שמעון משום דרבי לוי סבא אינה לשחיטה אלא לבסוף. [נפק"מ לענין המחשב בקדשים חוץ למקומם, או חוץ לזמנן או במחשב שלא לשמה, שאינה מחשבה פוסלת אלא אם כן חישב בסוף השחיטה].**
 - ב. **ור' יוחנן אמר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף – ובמשך השחיטה כל מה שיחשוב נחשב מחשבה הפוסלת.**
- (קושיה) א"ל רב חביבי מחוזנאה לרב אשי, לימא קסבר רבי יוחנן חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא,**
דאי ס"ד ריעה דאורייתא מכי שחית לה פורתא אסרה, אידך לאו דמרה קא טבח.

[עד כאן דף עב עמוד א]

א"ל רב אחא בריה דרבא כי קא מחייב נמי אהוא פורתא מחייב משום שכמו שנחשב שחיטה לגבי חולין בעזרה כמו כן נחשב שחיטה לגבי חיוב תשלומים.
א"ל רב אשי לא תידחיה, וטבחו כולו בעינן וליכא!
אלא קשיא?
א"ל הכי אמר רב גמדה משמיה דרבא: כי קא מחייב כגון ששחט מקצת סימנין בחוץ וגמרן בפנים שיש 'וטבחו' כולו קודם נאסרה בהנאה.

מתניתין

- **גב על פי שנים וטבח ומכר על פיהן ונמצאו זוממין, משלמין הכל.**
- **גב על פי שנים וטבח ומכר על פי שנים אחרים –**
להלן יבואר כיצד הדין כשנמצאו שניהם זוממין, או אחד מהם:

יע"ט תוספות ד"ה דאי ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף מכי שחית פורתא כו'. ממאי דחייב רחמנא אחולין בעזרה ואשחטו חוץ לא מצי למפרך אי ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף מכי שחטה פורתא אסרה ואידך מחתך עפר בעלמא הוא אע"ג דליכא למימר דמחייב אהוא פורתא כמו שאפרש בסמוך דכיון דאין שם פסול אחר אלא דשחטו חוץ לבדו איכא למימר דבהכי חייב רחמנא אבל כשיש פסול אחר עמו אז יש לפטור אפילו למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף כיון דבסוף שחיטה הוי כמחתך עפר בעלמא:

יע"ט כך ביאר ספר ברכת אברהם, אך נשאר בצ"ע.

יע"ט תוספות ד"ה דאי ס"ד דאורייתא מכי שחית בה כו'. משמע דאי הוה מדרבנן חשיב דמרה שפיר ומתוך כך היה נראה לדקדק דתקורבת ע"ז אסורה בהנאה דאורייתא מדקאמר לעיל וה"מ שוחט לע"ז אמאי מחייב כיון דשחט פורתא אסרה אידך לא דמרה קטבת ואי דרבנן הוה חשיב שפיר דמרה ומיהו יש לדחות דתקורבת ע"ז אפי' לא אסורה בהנאה אלא מדרבנן חשיב ליה שפיר לאו דידיה כיון דאסרו חכמים בכל הנאות דאפילו קידש בו. אין האשה מקודשת